

Osa metsäenergiasta ei olekaan uusiutuvaa?

16.9.2022

Suurta hämmennystä on herättänyt metsäenergian asemointi EU:ssa. Kun fossiilisista polttoaineista pyritään eroon ja uusiutuvan energian käyttöä lisätään, niin EU-parlamentti äänesti 14.9.2022, että osa metsäenergiasta ei olekaan uusiutuvaa. Taustalla oli EU:n ympäristövaliokunnan esitys. Asia on kuitenkin kesken, ja se etenee jäsenmaiden neuvostoon ja komissioon.

Hämmentävässä keskustelussa uusiutuvaa energiaa olisi jatkossa ns. sekundäärienergia eli metsäteollisuuden sivutuotteet. Niihin luetaan mm. kuori ja sahanpuru. Kuorta saadaan sahoilta sekä sellu- ja paperitehtailta.

Uusiutuvaa energiaa ei olisi ns. primäärienergia eli nuorten metsien harvennuksilta saatu pienpuu, hakkuutähteet sekä kannot ja juurakot. Primäärienergia lasketaan uusiutuvaksi, jos sen määrä pysyy vuosien 2017 – 2022 tasolla. Ylimenevälle osalle ei saisi jatkossa esimerkiksi erilaisia metsänhoidon ja korjuun tukia. Metsäteollisuus on toisaalla hyvin tarkka siitä, ettei ainespuumittaista raakapuuta menisi polttoon.

Suurten laitosten haaste

Tilanne koskisi tällä tietoa vähintään 20 MW:n kattilatehon laitoksia. Tilanne on haastava varsinkin Suomessa ja Ruotsissa. Kun Suomi on ollut pienpuuhakkeen valtakunta, niin Ruotsissa kuusikoiden uudistamisalojen hakkuutähteitä on toimitettu energialaitoksille.

Varsinkin Suomelle parlamentin näkemys on haasteellinen. Energiaturvetta ollaan korvaamassa metsähakkeella. Suomessa metsähakkeen käyttö on ollut 7 – 8 miljoonaa kiintokuutiota vuodessa. Viime

vuosina tapahtunut noin 12 miljoonan kuution turvetuotantomäärän nopea lasku vastaa arviolta 6 – 7 miljoonaa puukuutiota.

Lisäksi raakapuun ja hakkeen tuonti Venäjältä Suomeen on loppunut ikävän Ukrainan sodan takia. Tilanne on lisäämässä kotimaisen raakapuun ja energiapuun hakkuita lähivuosina.

Pyökkiä ja tammea klapeiksi Keski-Euroopassa

Hämmentävä tilanne ei siis koske esimerkiksi Itävallan kotitalouksia, joista merkittävä osa lämpiää hakkeella 15-35 kW:n kattiloissa. Keski-Euroopan maissa tammesta ja pyökistä tehdään sahatavaraa. Näistä jaloista lehtipuista saatavalle kuitupuulle ei ole kysyntää metsäteollisuuden taholta. Näin ollen kuitupuumittaisesta pyökistä ja tammesta tehdään polttopuuta. Kun Saksassa kaasun hinta on pilvissä ja Venäjä kiristää kalliin sähkön Saksaa kaasulla, on polttopuun hinta kohonnut huimasti Saksanmaalla ja muuallakin.

Maatilat suojassa

EU:n viimeaikainen näkemys ei myöskään koske suomalaisia kaupunkien ja taajamien pienempiä 5 MW:n lämpölaitoksia. Myös maatilat voivat jatkossa polttaa pyöreää puuta ja haketta ilman sanktioita. Tämä osaltaan turvaa ruokaketjun huoltovarmuutta. Sama koskee kotitalouksia ja puulämmitteisten saunojen omistajia. Myös armeijan puolijoukkueteltat ovat jatkossakin puulämmitteisiä.

Mutta yksi asia on päivän selvä. Kansa maksaa energiasta. Kansa maksaa myös modernit, ei-polttoon perustuvat kaupunkien voimalaitosinvestoinnit.

Klapit ovat edelleenkin uusiutuvaa puuenergiaa (kuva: Risto Lauhanen).

Kohti vähäpäästöistä energiaa

Asiat ovat poliittisia. Jokin aika sitten EU luokitteli maakaasun vihreäksi energiaksi, koska monet maat ovat maakaasusta riippuvaisia. Periaatteessa EU voisi määritellä mustan valkoiseksi eli kivihiilen uusiutuvaksi energiaksi.

Kokonaisuutena kaikessa energiantuotannossa ja käytössä on otettava huomioon luontoarvot ja vähäpäästöisyys. Energiapuuta ei mm. hankita luonnonsuojelualueilta.

”Tuorehakekonsepti maatilamittakaavassa” -hanke selvittää osaltaan metsähakkeen hankintaketjuja. Hanke on kansallinen EIP- eli European Innovation Partnership -projekti. Manner-Suomen maaseutuohjelma ja Hämeen Ely-keskus rahoittavat EIP-hankkeita.

Tuorehakehankkeen tavoitteena on kehittää ja pilotoida tuorehakekonseptin lämpölaitos (500 kW) maatilamittakaavassa. Lisäksi pyritään sitomaan maatilojen CO_2-päästöjä. Tällä hetkellä tuoteidea on melko valmis lämpökattila Lapuan Hellanmaalla. EIP-kehittämishankkeen rinnalla toimii maatilatason investointihanke Lapualla Katteluksen broileritilalla. Hankkeen lopullisia tuloksia odotetaan viimeistään toukokuussa 2023.

Seinäjoen ammattikorkeakoulu on hankekoordinaattori, ja käytännön vientiyrityksenä lämpökattilavalmistaja Veljekset Ala-Talkkari Oy Lapualta. Maatilojen toiveita ja osaamista hankkeeseen tuovat Rantalan Broileri Oy, Kankaan Broiler Oy ja Katteluksen Broiler Oy. Helsingin ja Vaasan yliopistot sekä Suomen metsäkeskus ovat hankkeessa mukana tutkimus- ja kehittämisorganisaatioina.

Risto Lauhanen
erityisasiantuntija, SeAMK
bioenergia-alan dosentti, Helsingin yliopisto